

The logo for AeQui, featuring the letters 'AeQui' in a purple, sans-serif font. A light blue, brush-stroke-like line loops around the letters, starting from the top left, passing under the 'e' and 'Q', and ending at the top right.

Postbus 5050
NL-3502 JB Utrecht
+31 30 87 820 87
www.AeQui.nl
info@AeQui.nl

Bachelor International Business & Entrepreneurship EuroCollege Hogeschool

*Verslag van de herstelbeoordeling
4 juni 2021*

Utrecht
Juli 2021
www.AeQui.nl
Evaluatiebureau voor het hoger onderwijs

Colofon

Instelling en opleiding

EuroCollege Hogeschool
Westblaak 139, 3012 KJ Rotterdam
Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg: n.v.t.

Opleiding: B International Business & Entrepreneurship
Locatie: Amsterdam, Groningen, Rotterdam, Utrecht
Variant: voltijd
Croho-nummer: 30031

Visitatiecommissie

drs. Paul Ganzeboom, voorzitter
Johan van Hees, panellid
drs. Jacob Remijnse, panellid
ir. Jan Spruijt, panellid
Hidde Sickmann, studentlid
drs. Mariëlle Klerks, secretaris

De samenstelling van de commissie is dezelfde als van de oorspronkelijke visitatie in 2019; de leden hebben een onafhankelijkheidsverklaring getekend.

De visitatie is uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van
AeQui VBI
Postbus 5050
3502 JB Utrecht
www.AeQui.nl

Dit document laat zich het beste dubbelzijdig afdrukken.

Inhoudsopgave

Colofon	2
Inhoudsopgave	3
Inleiding	6
Bijlagen	15
Bijlage 1 Visitatiecommissie	16
Bijlage 2 Programma visitatie	17
Bijlage 3 Bevindingen 19 augustus 2016.....	18
Bijlage 4 Bestudeerde documenten	21

Samenvatting

Op 4 juni 2021 is de bacheloropleiding International Business & Entrepreneurship van EuroCollege Hogeschool gevisiteerd door een commissie van AeQui. De visitatie betrof een herbeoordeling van standaard 11: gerealiseerde leerresultaten. Het oordeel van de commissie ten aanzien van standaard 11 is **voldoende**.

De commissie is van oordeel dat EuroCollege en de opleiding voortvarend, zorgvuldig en degelijk te werk zijn gegaan bij het remediëren van de eerder geconstateerde tekortkomingen. De veranderingen zijn breed aangevlogen en vele verschillende factoren zijn in het proces meegenomen om tot een goed resultaat te komen. De commissie complimenteert de opleiding ook met de mate waarin zij zowel externen als intern betrokkenen bij de ontwikkelingsprocessen heeft betrokken. De vele kalibratiesessies hebben in de ogen van de commissie duidelijk hun vruchten afgeworpen.

De commissie is van oordeel dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd. De eerder geconstateerde tekortkomingen bij de PGO's zijn naar het oordeel van de commissie overtuigend hersteld. De commissie is positief verrast door het niveau dat veel PGO's laten zien. De praktische relevantie van de PGO's staat buiten kijf. De kwaliteit van de PGO's is op dit punt sterk verbeterd en de commissie ziet over de verschillende beoordelingsjaren heen bovendien een stijgende lijn, waarvan zij verwacht dat deze nog verder zal worden voortgezet. Ook de herleidbaarheid van resultaten en de (cijfermatige) onderbouwing van de aanbevelingen is volgens de commissie nu in orde. Daarnaast vindt de commissie de toegenomen diversiteit in aanpakken en type vraagstukken ook een positieve ontwikkeling. De commissie prijst bovendien de eigenheid en creativiteit die in een aantal PGO's aan de dag worden gelegd.

De mate waarin het internationale aspect in de PGO's herkenbaar aanwezig is, wisselt. Wel heeft de commissie geconstateerd dat de opdracht-

gevers van het PGO bedrijven waren die in ieder geval internationale relaties dan wel aspiraties hadden. Verder vindt de commissie het gezien de huidige stagevereisten (ófwel zomerstage in het buitenland ófwel eindstage gekoppeld aan PGO in het buitenland) ook in de lijn der verwachting liggen dat het internationale aspect niet bij alle PGO's op de voorgrond staat. De commissie respecteert de keuze van de opleiding hierin en is er tevreden over dat het internationale aspect nu altijd gedurende een langere (zomer- dan wel eind)stage in het buitenland wordt getoetst via het stageverslag. Daarnaast neemt de commissie ook in haar overweging mee, dat de pandemie het lopen van buitenlandse stages juist in de jaren die beoordeeld moesten worden, heeft bemoeilijkt. De commissie is van oordeel dat de aanpassingen die de opleiding op het punt van het internationale aspect heeft gedaan om (de toetsing van) het internationale aspect te borgen op het moment van de beoordeling voldoende zijn. De opleiding heeft een duidelijke visie op dit punt ontwikkeld en de nodige voorwaarden geschapen.

De commissie is tevreden over de kwaliteit van de beoordelingen.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie deze standaard als **voldoende**

Aanbevelingen

Met het oog op de verdere ontwikkeling van de opleiding doet de commissie nog de volgende aanbevelingen:

- De commissie raadt de opleiding aan om goed aangehaakt te blijven bij de landelijke discussie omtrent praktijkgericht onderzoek.
- Met het oog op de beoordeling van het PGO adviseert de commissie de opleiding om aan de beoordeling van de toegevoegde waarde van het beroepsproduct nog meer gewicht te geven in het beoordelingsformulier/rubric van het PGO en, in het verlengde hiervan, nog een beoordelingscriterium 'communicatie' op te nemen. Daarnaast raadt de commissie de opleiding aan erop te blijven toezien dat de beoordelingen in alle gevallen voldoende

onderbouwd zijn, dat het derde, gezamenlijke beoordelingsformulier is ondertekend door beide verantwoordelijke beoordelaars en om een toelichting op te nemen hoe het gezamenlijke eindoordeel tot stand is gekomen (via middeling, overleg, etc.).

Standaard 11 van het NVAO kader is positief beoordeeld (voldoende). Op die grond geeft de visitatiecommissie een positief advies inzake de accreditatie van de bacheloropleiding International Business & Entrepreneurship van EuroCollege Hogeschool.

Namens de voltallige visitatiecommissie,
Oegstgeest, juli 2021

drs. Paul Ganzeboom
Voorzitter

drs. Mariëlle Klerks
Secretaris

Inleiding

De instelling

EuroCollege Hogeschool (hierna: 'EuroCollege') is een particuliere instelling die in 1949 is opgericht. Zij biedt opleidingen aan op het gebied van international business, ondernemerschap, finance, event- & hotelmanagement en toerisme. De hogeschool heeft vestigingen in Amsterdam, Eindhoven, Groningen, Rotterdam en Utrecht, die elk worden geleid door een vestigingsdirecteur. De leiding over de gehele hogeschool ligt in handen van de directeur en het team van vestigingsdirecteuren. Onderwijs en direct daaraan gerelateerde zaken worden geboden door docenten die beroepshalve actief zijn in het bedrijfsleven. Vaste stafleden verzorgen de begeleiding en overige ondersteuning van studenten.

EuroCollege kent een geheel eigen benadering van het onderwijs die zich kenmerkt door een focus op discipline, mentaliteit en mind-set. Door naast het ontwikkelen van kennis en vaardigheden ook de nadruk te leggen op het ontwikkelen van een positieve en op actie gerichte, stevige mindset en mentaliteit, beoogt EuroCollege haar studenten adequaat toe te rusten voor het doelgericht vormgeven van hun carrière en persoonlijke leven. Tevens hecht de hogeschool grote waarde aan het aanleren van gedrag dat past bij een professionele, op succes gerichte houding en structuur¹. Het is de overtuiging van EuroCollege dat het hebben van een juiste mindset en instelling studenten een voorsprong geeft op de arbeidsmarkt op hun concurrenten.

De opleiding

In februari 2019 constateerde de visitatiecommissie dat de opleiding International Business & Entrepreneurship (IB&E) op tien van de elf kwaliteitsstandaarden voldoende tot goed scoorde, maar dat standaard 11 (gerealiseerd eindniveau)

onvoldoende was. De commissie vond dat zes van de vijftien beoordeelde afstudeerwerken (PGO's) de beoogde leerresultaten onvoldoende aan toonden. De belangrijkste zwakten betroffen:

1. de praktische/toepasbare waarde;
2. de herleidbaarheid van resultaten en (cijfermatige) onderbouwing van aanbevelingen;
3. het internationale aspect.

Voor de volledige tekst inzake standaard 11 wordt verwezen naar bijlage 3 van dit rapport. EuroCollege heeft een herstelplan ingediend en de NVAO heeft accreditatie verleend met dien verstande dat vóór 11 september 2021 bovengenoemde tekortkomingen zijn hersteld.

De visitatie

Eurocollege heeft aan AeQui VBI opdracht gegeven de onderhavige visitatie, een herbeoordeling op standaard 11, uit te voeren. Hiertoe heeft AeQui dezelfde commissie samengesteld die ook de beoordeling in 2019 uitvoerde. De panelleden hebben allen een onafhankelijkheidsverklaring getekend.

De beoordeling in 2019 is uitgevoerd tegen het NVAO-kader uit 2016 voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling, en ook bij deze herstelbeoordeling is dat kader gehanteerd. Voorafgaand aan de visitatie hebben de commissieleden een representatieve selectie van vijftien afstudeerwerken beoordeeld, die zijn geproduceerd sinds de vorige visitatie in 2019. De visitatie heeft op 4 juni 2021 plaatsgevonden volgens het programma dat in bijlage 2 is weergegeven. Inoverleg tussen panel en opleiding heeft het bezoek online plaatsgevonden. De commissie heeft op deze wijze een goed beeld gekregen van de kwaliteit van de opleiding op standaard 11.

De commissie heeft de beoordeling in onafhankelijkheid uitgevoerd; aan het einde van de

¹ Bron: Kritische reflectie Hbo bacheloropleiding International Business & Entrepreneurship, p. 6

visitatie is de opleiding in kennis gesteld van de bevindingen en conclusies van de commissie.

Deze rapportage is in juni 2021 in concept toege-
stuurd aan de opleiding; de reacties van de oplei-
ding zijn verwerkt tot deze definitieve rapportage.

Gerealiseerde leerresultaten

De commissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie de gerealiseerde leerresultaten als **voldoende**.

Standaard 11: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd.

Bevindingen

Vrijwel direct na de visitatie van januari/februari 2019 heeft EuroCollege een stappenplan opgesteld aan de hand waarvan zij op gestructureerde wijze heeft gewerkt aan herstel van de geconstateerde tekortkomingen bij de opleiding IB&E, zoals genoemd in de Inleiding. EuroCollege heeft zich daarbij allereerst gericht op de belangrijkste tekortkomingen, waarvan herstel door de NVAO als voorwaarde zijn gesteld voor heraccreditatie van de opleiding. Daarnaast heeft EuroCollege tot tevredenheid van de commissie ook de overige aanbevelingen van de commissie bij standaard 11 in het proces meegenomen.

De commissie stelt vast dat de opleiding de geconstateerde tekortkomingen als volgt heeft geadresseerd:

1. *Versterking van de praktijkgerichte oriëntatie door het vergroten van de praktische c.q. toepasbare waarde van het Praktijk Gericht Onderzoek (PGO).*

De commissie heeft vernomen dat men binnen de opleiding al voor de visitatie van 2019 zoekende was naar een andere insteek van het eindwerk Praktijk Gericht Onderzoek (PGO), waarbij meer recht zou worden gedaan aan de beroepspraktijk. De opleiding heeft zich in de periode na de visitatie verder breed georiënteerd op onderzoek en afstuderen in het hbo en op de landelijke discussie omtrent praktijkgericht onderzoek. Een speciaal 'PGO-team' bestaande uit de PGO-coördinator, PGO-begeleiders en 'vreemde ogen' in de vorm van extern (toets)deskundigen en vertegenwoordigers uit zowel het reguliere als het particuliere hoger onderwijs, kreeg de opdracht om zich

over het vraagstuk te buigen en de ontwikkelingen te trekken. Op grond van het advies van dit team is vervolgens besloten om met ingang van cohort 2017 in aanvulling op het PGO ook een beroepsproduct verplicht te stellen om zodoende de praktische relevantie te vergroten. De opleiding sluit daarmee aan bij de basis voor de onderzoekscyclus die in 2017 door de adviesgroep Praktijkgericht Onderzoek en het Lectoraat is gepresenteerd en waarin het element 'doorwerking' een belangrijke rol inneemt. In samenspraak met de werkveldcommissie van IB&E is vervolgens gekozen voor een beroepsproduct in de vorm van een adviesplan (bijv. een online marketingplan, financiële analyses en advies), omdat een adviesplan de grootste praktisch toepasbare waarde voor de aanpalende beroepspraktijk heeft.

Binnen het vernieuwde afstudeertraject, PGO 2.0 (PGO plus beroepsproduct), dienen studenten allereerst een probleem te detecteren binnen hun eindstagebedrijf. Vervolgens formuleren zij een individueel onderzoeksvorstel (IOV). Daarin dienen de volgende elementen aan bod te komen: een probleembeschrijving, het doel van het onderzoek, de centrale vraagstelling, deelvragen, een voorstel voor te gebruiken methoden van empirisch onderzoek, het beoogde beroepsproduct, een tijdspad en literatuurverwerking. Als het IOV als voldoende wordt beoordeeld, ontvangt de student een 'GO' en kan gestart worden met het PGO. Het PGO dient uiteindelijk te leiden tot een beroepsproduct dat relevant is voor de praktijk. Dit onderdeel van het afstudeertraject dient de volgende inhoudelijke onderdelen te bevatten: een kernachtige samenvatting van de onderzoeksresultaten, een verantwoording van het beroepsproduct en een koppeling naar de eisen uit de praktijk, het beroepsproduct en een implementatieadvies. Een en ander is vastgelegd in

nieuw geformuleerde handleidingen voor de verschillende cohorten.

Met de introductie van PGO 2.0 zijn ook de beoordelingsformulieren en de onderliggende beoordelingscriteria/rubrics van zowel het IOV als het PGO aangepast. De commissie heeft tot haar tevredenheid tijdens de visitatie van de examencommissie vernomen dat zij nauw bij dit proces betrokken is geweest. Het extern lid van de examencommissie maakte deel uit van het eerdergenoemde ontwikkelteam en fungeerde zodoende als *linking pin*.

Voor het IOV geldt dat bij de beoordeling de nadruk ligt op een heldere probleemanalyse en beschrijving van het beroepsproduct en de consistentie van het onderzoeksplan. Voor het PGO 2.0 werden het beoordelingsformulier 2017 en 2018 en de daarvan afgeleide rubric geënt op de Dublin-descriptoren en de beoordeling werd gebaseerd op een combinatie van waarneembaar gedrag, aantoonbare kenmerken van een product en procesbeoordeling. Zowel uit de documentatie als uit de verschillende gesprekken tijdens de visitatie heeft de commissie tot haar tevredenheid vernomen dat aan de vernieuwing van de beoordelingsformulieren en -criteria/rubrics een grondig proces van kalibratie ten grondslag heeft gelegen. De kalibratiesessies hadden tot doel bij te dragen aan een gedeelde opvatting over de gewenste normen, een eenduidige interpretatie van de beoordelingscriteria te borgen met het oog op de betrouwbaarheid van de beoordelingen, te komen tot een uniforme wijze van feedback geven en een steeds verdere verbetering van de beoordelingsformulieren en -criteria/rubrics te realiseren. Tevens heeft de commissie vernomen dat op verschillende momenten gedurende het proces externe deskundigen hebben meegekeken en feedback hebben gegeven. De kalibratiesessies en externe feedback hebben ertoe geleid dat het beoordelingsformulier 2019 op grond van voortschrijdend inzicht opnieuw is aangepast, waarbij onder andere de focus bij de beoordeling meer is

komen te liggen op het product en minder op gedrag en proces.

Voor studenten van de cohorten 2016 en ouder heeft de opleiding een andere route bewandeld. Ten tijde van de visitatie in januari/februari 2019 waren deze studenten al gestart met hun eindstage en ook de Handleiding PGO was al aan hen verstrekt. Deze cohorten hebben daarom nog het PGO 'oude stijl' gedaan met wat lichte aanpassingen. Om ook bij deze cohorten toch al enigszins tegemoet te komen aan de aanbeveling om de praktische relevantie te vergroten, heeft de opleiding er bij deze cohorten voor gekozen om, na goedkeuring door de examencommissie, aanpassingen in het beoordelingsmodel door te voeren. Het ging hierbij om het iets zwaarder laten meewegen in het eindoordeel van onderdelen die raakten aan de praktische relevantie en om het afschaffen van de mogelijkheid tot compensatie van onvoldoende onderdelen. Deze wijzigingen zijn met de studenten van de betreffende cohorten uitvoerig besproken. In maart 2019 is een PGO-training georganiseerd voor derdejaarsstudenten waarin zij zijn geweest op het belang van de praktijk en de wijze waarop zij dit vorm dienden te geven in de laatste fase van hun onderzoek. Bovendien zijn waar nodig extra gesprekken en feedbackrondes ingelast. Voor studenten van cohort 2016 en ouder is tevens een 'Overgangsregeling praktijkgericht onderzoek' opgesteld.

Uit het document Stand van Zaken Praktijkgericht Onderzoek International Business & Entrepreneurship heeft de commissie vernomen dat in het kielzog van de heroriëntatie op praktijkgericht onderzoek en de introductie van PGO 2.0 ook het ontwerp van de onderzoeksleerlijn is aangepast. Daarbij zijn de vakinhouden van verschillende onderdelen (bijv. Praktijkgericht Onderzoek 5 en 6) gewijzigd en afgestemd op de nieuwe criteria. Daarnaast is met ingang van cohort 2017 de samenwerking tussen de stageorganisatie en het PGO-bureau versterkt. PGO-begeleiders brengen nu bezoeken aan de stageorganisatie om de onderzoeksopzet en het beoogde beroepsproduct

te bespreken. Om de praktische relevantie nog verder te borgen, dienen studenten bovendien de eisen uit de stageorganisatie in de doelstelling van het PGO te benoemen en heeft de stageorganisatie een (adviserende) stem gekregen in de beoordeling van het beroepsproduct. Daarbij is bovendien het aannamebeleid voor externe PGO-begeleiders gewijzigd. Waar voorheen PGO-begeleiders een vooral academische achtergrond hadden, zijn recentelijk gericht externe PGO-begeleiders aangetrokken met een praktijkgerichte inslag, maar met voldoende ervaring met onderzoek. Ten slotte is ook opnieuw gekeken naar de op te leveren beroepsproducten binnen het praktijkonderdeel Senior Project om ook de praktijkgerichtheid van dat onderdeel nog verder te versterken.

2. *De herleidbaarheid van resultaten en (cijfermatige) onderbouwing van aanbevelingen*

De commissie stelt op grond van het document Stand van Zaken Praktijkgericht Onderzoek International Business & Entrepreneurship en de gesprekken tijdens de visitatie vast dat de opleiding dit punt op verschillende manieren heeft geprobeerd te verbeteren. Met het oog op specifiek het cijfermatige aspect van de onderbouwing worden vanaf studiejaar 2019/2020 voor derdejaars studenten workshops SPSS aangeboden om studenten te onderwijzen in het verwerken van kwalitatieve gegevens. Daarnaast is er een nieuwe medewerker aangetrokken voor het PGO-bureau met een financiële achtergrond die studenten gericht bij de financiële kant van hun onderzoek kan begeleiden. Tenslotte is sinds de visitatie van januari/februari 2019 bij de beoordeling van de PGO's in het algemeen meer aandacht geschonken aan de herleidbaarheid van de resultaten en de onderbouwing van aanbevelingen. Bij de beoordelingsformulieren van 2017 en 2018 vormde dit nog een impliciet onderdeel van beoordelingscriteria als 'onderzoekend vermogen', 'toepassen van kennis en inzicht' of 'relevante conclusies en aanbevelingen'. Bij het nieuwe beoordelingsformulier van 2019 vormde dit een onderdeel van het beoordelingscriterium 'Aanbeve-

lingen en adviesplan'. De cijfermatige onderbouwing is in het beoordelingsformulier van 2019 bovendien expliciet gemaakt in de vorm van het beoordelingscriterium 'Financieel plan'.

3. *Het internationale aspect*

Bij de visitatie van januari/februari 2019 vond het panel het internationale aspect weinig zichtbaar in de PGO's en kon zij slechts in enkele gevallen een relatie met international business vaststellen. Inmiddels heeft de opleiding een aantal stappen ondernomen om de toetsing van het internationale aspect van de opleiding beter te borgen. Allereerst lopen studenten nu ófwel de zomerstage, ófwel de eindstage verplicht in het buitenland. Indien een student niet de ambitie heeft om een carrière in het buitenland te starten, dan dient de student de zomerstage van drie maanden (20 EC) in het buitenland te lopen. De eindstageplaats dient dan bij voorkeur wel relaties te onderhouden met het buitenland. Indien een student wel de ambitie heeft om een carrière in het buitenland te starten, dan dient hij zijn eindstage van 42 EC (met daaraan gekoppeld zijn PGO) in het buitenland te lopen. De stagecoördinator houdt er toezicht op dat studenten aan de voor hen geldende verplichting voldoen. In het zomer- c.q. eindstageverslag reflecteren studenten op wat zij geleerd hebben van hun buitenlandse stage als het gaat om internationale en inculturele competenties.

Met ingang van cohort 2017 dienen studenten die hun eindstage in het buitenland verrichten en studenten met een Engelstalige opdrachtgever in Nederland hun PGO bovendien in het Engels te schrijven.

Een verdere stap die is ondernomen, is het aantrekken van een nieuwe medewerker voor het PGO-bureau met een master op het gebied van internationaal management. Hiermee beoogt de opleiding de internationale component ook op inhoudelijk vlak beter te kunnen vormgeven.

Tijdens de visitatie heeft de commissie met de directie gesproken over de impact van de beperkende maatregelen sinds de uitbraak van de Covid-19 pandemie op de mogelijkheden voor het lopen van stages in het buitenland. De directie vertelde de commissie dat de pandemie hierbij zeker een uitdaging vormt. De opleiding zoekt niettemin zoveel mogelijk naar oplossingen, bijvoorbeeld door stageplekken voor studenten te organiseren in de Nederlandse overzeese gebieden.

Bestudeerde PGO's

Sinds de vorige visitatie zijn in de jaren 2019, 2020 en 2021 in totaal 28 studenten afgestudeerd. Van een selectie van vijftien van deze studenten heeft de commissie voorafgaand aan het bezoek de PGO's en de bijbehorende beoordelingsformulieren bestudeerd. Bij de selectie van de PGO's is rekening gehouden met een evenwichtige spreiding over hoge, gemiddelde en lage eindcijfers en de verschillende relevante opleidingslocaties (Rotterdam, Amsterdam, Utrecht).

De commissie is over het geheel genomen positief verrast door het niveau dat de PGO's laten zien. Met uitzondering van één PGO zijn alle PGO's volgens de commissie (ruim) aan de maat. Het ene door de commissie als onvoldoende beoordeelde PGO betreft een derde herkansing van een student uit cohort 2015. Dit PGO laat taalkundige en communicatieve zwakten zien die het begrip van de tekst in de weg staan. Daarnaast is de onderbouwing van het onderzoek in de ogen van de commissie in dit PGO aan de zwakke kant. De commissie heeft tijdens de visitatie met de PGO-beoordelaars gesproken over dit eindwerk. Zij gaven aan dat een dergelijk PGO met de huidige goed uitgewerkte beoordelingstools, die onder meer uitgaan van een taalniveau 4F/C1 van het Europees Referentiekader (ERK), zeker niet meer met een voldoende zou zijn beoordeeld.

De overige veertien PGO's tonen volgens de commissie de realisatie van de beoogde leer-

resultaten (ruimschoots) aan. Zij laten een heldere onderzoeksopzet zien, een degelijke (cijfermatige) onderbouwing en er is sprake van een goede link tussen de centrale vraag, de onderzoeksresultaten en de aanbevelingen voor de opdrachtgever. De conclusies en aanbevelingen zijn praktisch relevant en snijden volgens de commissie echt hout. Het valt de commissie bovendien op dat er een veel grotere diversiteit in aanpakken en type vraagstukken is. Waar de PGO's voorheen vooral positioneringsvraagstukken betroffen, heeft de commissie nu ook interessante vraagstukken gezien als beoordelingen van start-up concepten, logistieke bespaarmogelijkheden, of retailmarketingonderzoeken. De commissie constateert dat de mate waarin het internationale aspect naar voren komt per PGO wisselt. In sommige PGO's is dit element duidelijk aanwezig, bijv. omdat zij gericht gaan over de internationale markt. Bij andere PGO's staat het internationale aspect wat meer op de achtergrond. Wel stelt de commissie vast dat de opdrachtgevers bedrijven betreffen met internationale relaties dan wel aspiraties.

De commissie stelt vast dat de beoordelingsformulieren en bijbehorende rubrics helder zijn geformuleerd en uitgewerkt en in de ogen van de commissie een grote verbetering laten zien. Wel merkt de commissie op dat de rubric vrij sterk gericht is op het proces. De beoordeling van de toegevoegde waarde van het beroepsproduct krijgt naar verhouding wat minder aandacht. In het verlengde hiervan merkt de commissie op dat een criterium 'communicatie' mist. De commissie vindt de beoordelingen in de regel goed navolgbaar. In enkele gevallen vindt de commissie de onderbouwing van het oordeel wat aan de magere kant. In de meeste gevallen komt de commissie tot min of meer hetzelfde oordeel als de opleiding. In een aantal gevallen zou de commissie zelf een hogere beoordeling hebben gegeven dan het oordeel dat de opleiding had gegeven. De commissie stelt verder vast dat alle PGO's door twee beoordelaars worden beoordeeld, die daarvoor een eigen beoordelingsformulier gebruiken. Daarnaast is er een derde beoordelings-

formulier met een overzicht van de oordelen van de twee beoordelaars en het gezamenlijke eindcijfer. De commissie constateert dat niet is onderbouwd of toegelicht hoe dit eindcijfer tot stand is gekomen (middeling, overleg, etc.) en dat het derde beoordelingsformulier niet is ondertekend door de beide beoordelaars, maar door het externe lid van de examencommissie.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat EuroCollege en de opleiding voortvarend, zorgvuldig en degelijk te werk zijn gegaan bij het remediëren van de eerder geconstateerde tekortkomingen. De veranderingen zijn breed aangevlogen en vele verschillende factoren zijn in het proces meegenomen om tot een goed resultaat te komen. De commissie complimenteert de opleiding ook met de mate waarin zij zowel externen als intern betrokkenen bij de ontwikkelingsprocessen heeft betrokken. De vele kalibratiesessies hebben in de ogen van de commissie duidelijk hun vruchten afgeworpen.

De commissie is positief over de nieuwe vormgeving van het PGO. PGO 2.0 sluit goed aan bij de landelijk algemeen geldende eisen voor hbo bacheloronderzoek (praktisch relevant, methodisch grondig en ethisch verantwoord). In dit verband adviseert de commissie de opleiding om goed aangehaakt te blijven bij de landelijke discussie omtrent praktijkgericht onderzoek.

De commissie is ook tevreden over de opzet van het nieuwe PGO beoordelingsformulier/rubric. De commissie vindt het beoordelingsformulier sterk verbeterd. De commissie adviseert om in de rubric nog wel meer balans te brengen tussen de beoordeling van het proces enerzijds en de beoordeling van de toegevoegde waarde van het beroepsproduct anderzijds, waarbij er nog wat meer nadruk mag komen te liggen op de toegevoegde waarde van het beroepsproduct. In het verlengde hiervan adviseert de commissie tevens nog een beoordelingscriterium 'communicatie'

op te nemen, mede omdat communicatievaardigheden een Dublindescriptor zijn. In aansluiting op de ontwikkeling om binnen de opleiding met leeruitkomsten te gaan werken, geeft de commissie de opleiding verder ter overweging mee om het formulier nog meer te enten op de inhoudelijke beroepsvaardigheden in plaats van op de methodologie.

De commissie is van oordeel dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd. De eerder geconstateerde tekortkomingen bij de PGO's zijn naar het oordeel van de commissie overtuigend hersteld. Op één PGO na, zijn alle bestudeerde PGO's volgens de commissie (ruim) voldoende. De commissie is daarbij positief verrast door het niveau dat veel PGO's laten zien. De praktische relevantie van de PGO's staat nu buiten kijf. De kwaliteit van de PGO's is op dit punt sterk verbeterd en de commissie ziet over de verschillende beoordelingsjaren heen bovendien een stijgende lijn, waarvan zij verwacht dat deze nog verder zal worden voortgezet. Ook de herleidbaarheid van resultaten en de (cijfermatige) onderbouwing van de aanbevelingen is volgens de commissie nu in orde. Daarnaast vindt de commissie de toegenomen diversiteit in aanpakken en type vraagstukken ook een positieve ontwikkeling. De commissie prijst bovendien de eigenheid en creativiteit die in een aantal PGO's aan de dag worden gelegd.

De mate waarin het internationale aspect in de PGO's herkenbaar aanwezig is, wisselt. Wel heeft de commissie geconstateerd dat de opdrachtgevers van het PGO bedrijven waren die in ieder geval internationale relaties dan wel aspiraties hadden. Verder vindt de commissie het gezien de huidige stagevereisten (ófwel zomerstage in het buitenland ófwel eindstage gekoppeld aan PGO in het buitenland) ook in de lijn der verwachting liggen dat het internationale aspect niet bij alle PGO's op de voorgrond staat. De commissie respecteert de keuze van de opleiding hierin en is er tevreden over dat het internationale aspect nu altijd gedurende een langere (zomer- dan wel eind)stage in het buitenland wordt getoetst via

het stageverslag. Daarnaast neemt de commissie ook in haar overweging mee, dat de pandemie het lopen van buitenlandse stages juist in de jaren die beoordeeld moesten worden, heeft bemoeilijkt. De commissie is van oordeel dat de aanpassingen die de opleiding op het punt van het internationale aspect heeft gedaan om (de toetsing van) het internationale aspect te borgen op het moment van de beoordeling voldoende zijn. De opleiding heeft een duidelijke visie op dit punt ontwikkeld en de nodige voorwaarden geschapen. Wel moedigt de commissie de opleiding aan om te kijken waar zij op dit punt nog verder kan groeien.

De commissie is tenslotte tevreden over de kwaliteit van de beoordelingen. Zij raadt de opleiding

aan om er goed op te blijven toezien dat de onderbouwing van de beoordelingen in alle gevallen in voldoende mate aanwezig is. De commissie adviseert de opleiding verder om het gezamenlijke beoordelingsformulier (het 'protocolformulier') altijd te laten ondertekenen door zowel de eerste als de tweede beoordelaar en om een toelichting op te nemen hoe het gezamenlijke eindoordeel tot stand is gekomen (via middeling, overleg, etc.).

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie deze standaard als **voldoende**.

Bijlagen

Bijlage 1 Visitatiecommissie

Het visitatiepanel bestond uit de volgende personen:

- drs. P.N. (Paul) Ganzeboom (voorzitter), Dean International Business School van de Hanzehogeschool Groningen University of Applied Sciences en voorzitter van de sectorraad van het Hoger Economisch Onderwijs (Vereniging Hogescholen);
- J. (Johan) van Hees, Interim Executive, Interim CEO, Interim CRO bij JBR Interim Executives en Change Inc.;
- drs. J. (Jacob) Remijnse, Managing director bij Penta-C Management Consultants en Managing director bij J.G. Remijnse Holding BV.;
- ir. J.P. (Jan) Spruijt, docent Business Innovation bij Hogeschool Avans, eigenaar van Innovative Dutch en mede-eigenaar van OpenInnovation.eu;
- H. (Hidde) Sickmann (studentlid), tot voor kort student Small Business and Retail Management aan de Hogeschool Utrecht.

De commissie werd bijgestaan door Mariëlle Klerks, extern secretaris gecertificeerd door de NVAO.

Alle commissieleden hebben een verklaring van onafhankelijkheid ondertekend.

Bijlage 2 Programma visitatie

Tijd	Sessies
11:15 – 12:00	Vorbereidend commissieoverleg
12:00 – 12:30	Gesprek met directie
12:30 – 13:30	Gesprek met PGO-beoordelaars
13:30 – 14:00	Onderbreking
14:00 – 14:30	Gesprek met examencommissie
14:30 – 15:30	Onderbreking
15:30	Terugkoppeling

Bijlage 3 Bevindingen 1 februari 2019

Standaard 11 Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd.

In dit hoofdstuk beschrijft het panel de bevindingen, overwegingen en conclusies ten aanzien van de beoogde leerresultaten. Het panel beoordeelt deze standaard als **onvoldoende**.

Conclusie

Het panel concludeert na bestudering van een representatieve selectie van afstudeerwerken (PGO's) dat deze een aantal sterke aspecten kennen. Zo laten zij een stevige theoretische basis zien, met name op het gebied van Marketing. Daarnaast zijn de PGO's ook onderzoekstechnisch degelijk en is de taalkundige verwerking in orde. Anderzijds vertonen de PGO's ook een aantal zwakten op grond waarvan het panel in een te groot aantal gevallen de realisatie van de beoogde leerresultaten onvoldoende aangetoond acht. De belangrijkste tekortkomingen betreffen de praktische c.q. toepasbare waarde, de herleidbaarheid van resultaten en (cijfermatige) onderbouwing van aanbevelingen en het internationale aspect. Het beoordelingsformulier is tamelijk fragmentarisch en eveneens erg gericht op de empirische cyclus en juist weinig gericht op toepassing. Het panel heeft geconstateerd dat ook de opleiding zelf al tot deze conclusies is gekomen en al zoekende is naar hoe het PGO meer praktijkgericht ingestoken kan worden. Het panel adviseert in dit verband te overwegen het Senior Project, dat het panel veel potentie vindt hebben, aan te passen en om te bouwen tot afstudeerwerk. Ook adviseert het panel de opleiding om over de vormgeving van het eindwerk te sparren met andere relevante hbo-opleidingen, waaronder ook reguliere (bekostigde) opleidingen. Het panel heeft geconstateerd dat de opleiding al concrete en adequate acties heeft ondernomen om tot een betere kwaliteit PGO's te komen. Tezamen met de reeds ingezette stevigere inhoudelijke kwaliteitsborging van de toetsing acht het panel het realistisch en haalbaar voor de opleiding om binnen maximaal twee jaar de geconstateerde tekortkomingen te repareren. Het panel adviseert dan ook om de opleiding een hersteltraject te bieden, zodat zij in een herbeoordeling de gewenste kwaliteit alsnog kan laten zien.

Het panel constateert dat alumni snel hun weg vinden op de arbeidsmarkt en door het werkveld gewaardeerd worden om hun kwaliteiten en mindset. Het zijn echt jonge ondernemers of ondernemende managers.

Onderbouwing

Inrichting afstudeertraject

Studenten sluiten de opleiding af met een rapportage over een zelfstandig uitgevoerd onderzoek, het Praktijkgericht Onderzoek (PGO). Het PGO geldt als proeve van bekwaamheid aan de hand waarvan studenten de beoogde leerresultaten dienen en (daarmee) het HBO-niveau dienen aan te tonen. Het PGO wordt in combinatie met de Eindstage uitgevoerd. De student verricht een praktijkgericht

onderzoek waarin alle fasen van het onderzoeksproces aan bod dienen te komen en dat gericht is op het oplossen van een praktijkprobleem van de opdrachtgever.

Producten van afgestudeerden

Het panel heeft voorafgaand aan de visitatie een representatieve selectie van vijftien PGO's en bijbehorende beoordelingsformulieren bestudeerd afkomstig van de opleidingsvestiging in Rotterdam. Ten tijde van de visitatie waren nog geen afstudeerwerken beschikbaar van de vestigingen in Amsterdam en Utrecht. De selectie bevatte PGO's die beoordeeld waren met een laag cijfer (6-6,9), een gemiddeld cijfer (7-7,9) en een hoog cijfer (hoger dan 8).

Bij de bestudering van de PGO's constateerde het panel dat deze een stevige theoretische basis laten zien, met name op het gebied van Marketing. Ook onderzoekstechnisch zijn de PGO's volgens het panel degelijk en boveniden is de taalkundige verwerking in orde. Dit zijn zonder meer positieve aspecten, waarmee het panel de opleiding wil complimenteren. Tegelijkertijd doet het panel ook de volgende observaties:

1. Er is veel verwerking van theorie. De vertaling hiervan in goede en bruikbare aanbevelingen blijft volgens het panel echter te beperkt. De aanbevelingen blijven vaak te oppervlakkig en te weinig concreet. Hierdoor is de praktische c.q. toepasbare waarde voor de beroepspraktijk in de ogen van het panel te beperkt.
2. Het panel mist de financiële doorrekening van de adviezen. De adviezen zouden volgens het panel voor ondernemers aan waarde en effectiviteit winnen, als zij beter cijfermatig onderbouwd zouden zijn. Daardoor zal ook de kans toenemen dat een dergelijk advies wordt geïmplementeerd.
3. In een aantal gevallen acht het panel de onderzoeksanalyse te beperkt of is de analysemethodiek niet duidelijk. In die gevallen worden resultaten niet voldoende kritisch besproken en zijn de conclusies wat te kort door de bocht of worden inzichten en conclusies niet onderbouwd.
4. Bijna alle bestudeerde PGO's gaan over positioneringsvraagstukken. Het panel meent dat een positioneringsvraagstuk slechts een onderdeel is van een echt marketing- of ondernemersplan. Het is weliswaar een belangrijk onderdeel, maar zeker niet het enige onderwerp als het gaat om (meestal toch) omzetverhoging. Het panel zou het passender vinden voor een opleiding die gericht is op ondernemen om de resultaten van een positioneringsonderzoek door studenten te laten doortrekken naar een ondernemersadvies of een daadwerkelijk implementatieplan voor de onderneming.
5. Zoals onder punt 4 al genoemd, betreffen bijna alle bestudeerde PGO's positioneringsvraagstukken. Het panel is van mening dat ook andere aanpakken en type vraagstukken relevant en passend zijn bij de opleiding en adviseert bij de PGO's meer diversiteit in aanpakken en type vraagstukken na te streven. Door bij de PGO's het probleem van de ondernemer centraal te stellen kan volgens het panel meer diversiteit in aanpakken en type vraagstukken bereikt worden.
6. Het internationale aspect komt in de bestudeerde PGO's nauwelijks zichtbaar terug. Slechts in enkele gevallen kon het panel een relatie met international business vaststellen.

De (combinatie van) bovenstaande observaties leiden er, na uitvoerig intern overleg, bij zes van de vijftien PGO's toe dat het panel tot een onvoldoende oordeel komt. In deze gevallen acht het panel de realisatie van de beoogde leerresultaten onvoldoende aangetoond.

Ten aanzien van de beoordeling van de PGO's is het het panel opgevallen dat deze vaak goed zijn uitgevoerd. Zij benoemen vaak dezelfde kritiekpunten die ook het panel heeft, maar toch komt de beoordeling uit op een voldoende. Het panel meent dat een en ander veroorzaakt wordt door het beoordelingsformulier dat tamelijk fragmentarisch is, vooral veel nadruk legt op de verschillende stappen van de empirische cyclus, de theoretische onderbouwing, structuur en het aantal gebruikte bronnen en juist te weinig gericht is op toepassing.

Het panel heeft tijdens het bezoek zowel met de examencommissie als met de examinatoren/beoordelaars van de PGO's over de verschillende observaties gesproken. Uit de gesprekken bleek dat de opleiding zich van de zwakheden al bewust is en zelf vindt dat zij, in een poging om het onderzoekmatige deel goed te borgen, teveel is doorgeschoten richting een academisch georiënteerd product. Zij is zoekende naar hoe zij het PGO op zo'n manier kan vormgeven dat het enerzijds past bij een praktijkgerichte opleiding en anderzijds een solide bachelorniveau heeft. Het panel adviseert de opleiding in dit verband te overwegen of het Senior Project niet enigszins aangepast of uitgebouwd kan worden met elementen van het huidige PGO. Volgens het panel heeft het Senior Project namelijk al veel in zich dat kan leiden tot een potentieel goed eindproduct. Tevens adviseert het panel de opleiding om meer te sparren met andere relevante hbo-opleidingen, waaronder ook reguliere (bekostigde) opleidingen, zodat wederzijds van elkaar geprofiteerd kan worden. Zo blijft de opleiding tevens goed aangehaakt bij actuele trends en ontwikkelingen.

Inmiddels heeft de opleiding iemand aangetrokken die is gepromoveerd op praktijkgericht onderzoek om de opleiding bij de nieuwe vormgeving van het PGO te begeleiden. Het beoordelingsformulier zal in het kielzog van de aanpassingen bij het PGO eveneens worden aangepast. Samen met de stevigere inhoudelijke kwaliteitsborging van de toetsing (zie Standaard 10) heeft het panel er alle vertrouwen in dat de opleiding in staat is binnen maximaal twee jaar de geconstateerde tekortkomingen te repareren. Twee eerste (dus nog niet definitieve) versies van PGO's die het panel tijdens het bezoek heeft ingezien, lijken in dit verband hoopgevend.

Functioneren afgestudeerden

Het panel heeft gesproken met een aantal alumni en met vertegenwoordigers uit het werkveld. Afgestudeerde IBE-ers vinden snel hun weg op de arbeidsmarkt en zijn zeer positief over de mate waarin de opleiding hen heeft voorbereid op de beroepspraktijk. Zij noemen vooral de typische ondernemende mindset als positief punt en het feit dat ze echt ergens voor hebben leren gaan. Alumni die zijn doorgestroomd naar een premaster van een universiteit geven aan dat de aansluiting prima is. Ook het werkveld is enthousiast over de kwaliteiten van de afgestudeerden. Zij vinden hen echt jonge ondernemers of ondernemende managers die hun verantwoordelijkheid nemen.

Bijlage 4 Bestudeerde documenten

- Hersteldocument EuroCollege standaard 11
- HBO Bachelor Opleiding International Business & Entrepreneurship. Stand van zaken EuroCollege Hogeschool praktijkgericht onderzoek van de opleiding International Business & Entrepreneurship 2021
- Rapport International Business & Entrepreneurship Uitgebreide Opleidingsbeoordeling, april 2019
- PGO register 2019-2020-2021
- Afstudeerhandleiding
- Selectie van vijftien eindwerken (PGO's) van afgestudeerden uit de cohorten 2019-2021